

Svět bez inflační daně

Klesající ceny mohou být znakem prosperity

Dříve marginální téma podstaty měnové politiky dnes oslovuje miliony lidí. Například kniha amerického kongresmana Rona Paula s výmluvným názvem *End the Fed* (Zrušte centrální banku) patřila v minulých měsících k nejprodávanějším titulům z oblasti literatury faktu v USA. Od dob dvojciferné inflace v 70. letech se nyní lidé opět začínají ptát, jak vlastně centrální bankovníctví funguje, jaká je role centrálních bank při vzniku inflace, proč vlastně ceny rostou, zda to tak musí nutně být a kdo může za to, že se nám kupní síla vytrácí z peněženek.

ZLO INFLACE

Inflace, tradičně definovaná jako zvyšování množství peněz v oběhu, má řadu dopadů, jeden z nich je však nejničivější. Nově vytvořené peníze vyvolávají tlak na růst cen (více peněz kupuje stejně zboží). Ten, kdo má přístup k novým penězům první, může kupovat za staré ceny; v důsledku inflace vydělá. Ten, kdo se dostane k nově vytvořeným penězům později či vůbec ne, ztrácí, neboť ceny výrobků, jež kupuje, rostou. Inflace tedy představuje zákeřnou daň na držení hotovosti – miliony běžných lidí trápí, zatímco menšina (producent inflace a subjekty na něj napojené) může výrazně vydělat. Ve své podstatě je jedno, kdo a jak nové peníze do oběhu dostává, zda jsou to ilegální padělatelé nebo legální tiskařské stroje centrální banky. Přesun bohatství k emitentovi nových peněz nastává vždy. Ziskovost tisknutí peněz vysvětluje, proč i přes drastické tresty stále dochází k jejich padělání, stejně tak pomůže vysvětlit, proč je takový zájem o práci v centrální bance a vede se takový boj o pozici guvernéra. Kdyby se aktivity tohoto druhu rozšířily, nebo se jim začalo věnovat velké množství lidí, schopnosti hospodářství produkovat by byly dramaticky sníženy, a peněžní ekonomika by mohla být dokonce zahubena, což zažíváme například v dobách hyperinflací. Proto mají centrální bankéři monopol na svou činnost, padělatelé jsou postaveni mimo zákon a naprostá většina lidí nevyrábí peníze, ale zboží a služby, jež se za peníze směňují.

POŽEHNÁNÍ DEFLACE

Jde to však bez inflace? Je možné z ekonomiky vymýt neviditelnou a pro mnohé těžko pochopitelnou inflační daň? Pro člověka odkojeného 20. stoletím jde o těžkou představu. Minulé století totiž bylo bezprecedentním, co se týče nárůstu cen, který trval v podstatě po celou dobu po druhé světové válce; pouze se zrychlovalo či zpomalovalo jeho tempo. A lidé si na inflaci zvykli tak, že se začali bát poklesu cen. Centrální banky začaly ná-

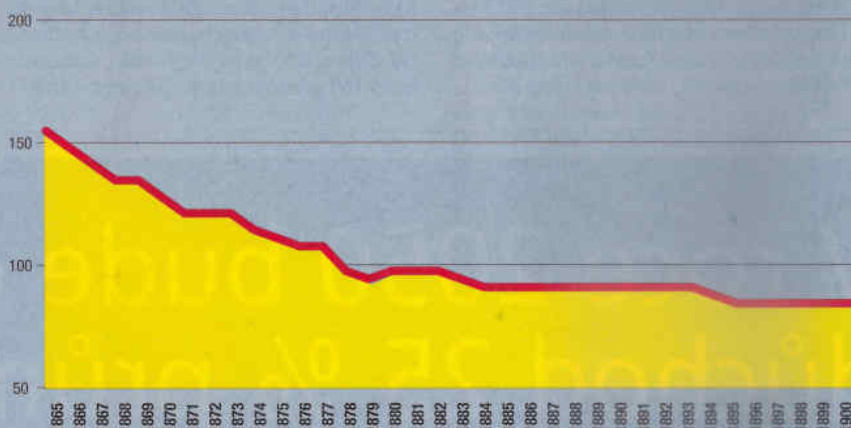
úspěšnost. Ceny nebyly deformovány politikou, tedy tím, jak má které odvětví blízko či daleko k emitentovi peněz. Nebylo možné, tak jako dnes, zapojit se do přerozdělování inflační daně. Úspěšnost byla podmíněna snížením nákladů, a ty spolu s konkurencí nutily ke snižování cen. Spotřebitel získával. Nikdo nežil na úkor druhého. Těžko představitelné?

EFEKTIVNÍ ODVĚTVÍ

I dnes máme celé sektory hospodářství, které vykazují vlastnosti světa 19. století. Výroba počítačů, televizí, mobilů a podobně probíhá ve světě klesajících cen. Tato dnes neefektivnější odvětví totiž vytvářejí takový tlak na pokles cen, že „přetlačí“ inflační efekty produkované centrální bankou, a spotřebitel může zažít „sektorovou deflací“. A díky příkladu této deflace i dnes můžeme ukázat, že pokles cen není symptomem problémů,

POKROKEM K NIŽŠÍM CENÁM

Spotřebitelské ceny v USA (1913 = 100)

Pramen: archiv autora

růst cen dokonce takzvaně cílovat, tedy veřejně se zaručovaly za to, že ve spolupráci s bankovním sektorem vyrobí tolik peněz, aby ceny v průměru vzrostly o X procent. Pro člověka století devatenáctého by takováto činnost bank byla naprosto nepřijatelná, ne-li kriminální. On byl totiž v principu zvyklý na to, že nebyl inflační daní zdaňován. V jeho světě ceny pomalu klesaly s tím, jak se zvyšovala efektivita výroby. Dle poklesu cen výrobků v jednotlivých odvětvích bylo možné usuzovat na jejich dynamiku, jejich

o čemž je mnoho lidí přesvědčeno, ale naopak vlastností zdravé a rychle se rozvíjející ekonomiky. Jak dokládá řada dnešních sektorů, v prostředí klesajících cen výstupů se dá bez problémů investovat a inovovat. Navzdory přesvědčení mnohých, že spotřebitelé budou donekonečna odkládat nákupy stále se zlevňujících výrobků, a firmy budou mít proto problém udržet se na trhu, vlastníme dnes moderní mobily, televize i počítače a těšíme se na budoucí, ještě dokonalejší výrobky.

Všeobecně klesající ceny, na rozdíl od rostoucích, problém nepředstavují. Jsou dokladem toho, že nám bankéři neníčí peníze a žijeme ve světě bez inflační daně. A takový svět je lepší než dnešní svět inflace a inflačních bublin.

JOSEF ŠÍMA, ředitel výzkumné školy CEVRO Institut

Lidé si na inflaci zvykli tak, že se začali bát poklesu cen